

فصل نامه تخصصی کتابخانه بزرگ
حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی
سال بیست و ششم | شماره ۱۰۰ | تابستان ۱۳۹۹

جستاری در نسب شناسی جعفر بن موسی بن جعفر علیه السلام و مدفن ایشان

سجاد حبیبی *

چکیده

یکی از فرزندان معصومین که مزار ایشان در شهرستان پیشوا از استان تهران قرار دارد، جعفر بن موسی الکاظم علیه السلام است. در این مقاله با روش کتابخانه‌ای، تحقیقی درباره نسب شناسی جعفر بن موسی و مدفن ایشان آمده است. وی فرزند بلا فصل امام موسی کاظم علیه السلام بوده و مادرشان که نامی از ایشان در منابع نیامده، یک کنیز بوده‌اند. نام جعفر بن موسی با کنیه ابوالحسن و لقب خواری که منسوب به روستای خوار مکه مکرمه است، در منابع تاریخ و انساب ذکر شده است. در این مقاله، از منابعی از قرن سوم به بعد که در باره جعفر بن موسی علیه السلام و مزار او سخن گفته‌اند، و کسانی که به عنوان صاحب این مزار شناخته شده‌اند، یاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها

جعفر بن موسی بن جعفر علیه السلام - شناخت و مزار؛ مزارات تهران - شهر پیشوا؛ امام کاظم علیه السلام - فرزندان؛ خوار (مکه)؛ خواری، ابوالحسن.

* دانشجوی دکتری دانشگاه علوم و معارف قرآن کریم.

۱) درآمد

پس از قرون متمادی که خداوند متعال، پیامبران خویش را برای هدایت امت‌های پیشین برگزید، سرانجام مسئولیت ابلاغ مفاهیم هدایتی مورد نیاز بشر تا روز قیامت، بر عهده پیامبر خاتم^ﷺ قرار گرفت. نبی مکرم^ﷺ آیات قرآن را که از سوی خداوند بر ایشان نازل می‌شد، برای تمام انسان‌ها تا روز قیامت به ودیعه گذارده و نسبت به تلاوت آیات و عمل به مفاد آن سفارش کرده است. در کنار این چشمه معارف الهی، انسان‌های شایسته‌ای به عنوان تبیین‌کنندگان آیات قرآن، حضور داشته و دارند که از ایشان به عنوان امامان معصوم^{علیهم‌السلام} یاد می‌کنیم. پای‌بندی انسان به مفاهیم آیات و سفارشات اهل‌بیت^{علیهم‌السلام} در کنار یکدیگر، ضامن سعادت اوست.

در قرآن کریم بر تکریم و بزرگداشت نزدیکان و فرزندان پیامبر^ﷺ تأکید شده است؛ «...قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى...»^۱ ضمن تأیید عقل از مفاد روایات معصومین^{علیهم‌السلام} نیز برداشت می‌شود که بزرگداشت و ابراز محبت به فرزندان امامان معصوم^{علیهم‌السلام} و ذریه پیامبر^ﷺ سبب خشنودی پیامبر اکرم^ﷺ می‌شود. از طرفی می‌توان گفت که بایستی همت خویش را بر خشنودی پیامبر^ﷺ مصروف داریم که این مهم سبب خشنودی و رضایت الهی می‌شود. بنابراین احترام به مزار متبرک امامزادگان امری شایسته و ضروری می‌نماید.

یکی از امامزادگان ایران اسلامی که تاکنون آن‌چنان که شایسته است، شناسانده نشده، جناب جعفر بن موسی الکاظم^{علیه‌السلام} است که فرزند بلافصل امام کاظم^{علیه‌السلام} بوده و بنابر مشهور مزار این امامزاده بزرگوار در استان تهران، شهرستان پیشوا قرار دارد. نام قدیمی شهرستان پیشوا، «سناردک» و منشأ ایجاد این مکان برای سکونت مردم، مزار این امامزاده بوده است. وجود این بارگاه متبرک، باعث رونق فرهنگی و اجتماعی منطقه و مایه جلب رحمت الهی بوده و بهترین فرصت برای گسترش فعالیت‌های فرهنگی - معرفتی در شهرستان پیشوا است. روشن است که افزایش آگاهی درباره امامزاده جعفر بن موسی^{علیه‌السلام} به ازدیاد محبت مردم به ایشان می‌انجامد. آگاهی دادن در این باره جنبه‌های مختلفی دارد. یکی از این جنبه‌ها که نقش مقدّمی دارد، بحث و بررسی درباره نسب و تبار جعفر بن موسی^{علیه‌السلام} و اثبات بی‌واسطه بودن ایشان تا

امام معصوم علیه السلام است. همچنین اینکه مدفن ایشان در کجا قرار دارد، نیز مطلب بسیار مهمی است. مطالب پیش رو به طور اجمالی به بیان و اثبات نسب امامزاده جعفر بن موسی علیه السلام، لقب و کنیه ایشان و نام مادر ایشان می پردازد. همچنین درباره مزار متبرک این امامزاده نیز مطالبی ارائه شده است. با توجه به اینکه موضوع اصلی تحقیق پیش رو نسب شناسی جعفر بن موسی علیه السلام است، داده های آن از میان کتب انساب و تاریخ به صورت کتابخانه ای - اسنادی جمع آوری شده و در خلال بیان مطالب، تحلیل هایی نیز صورت گرفته و دست آخر در پایان از مطالب مربوط نتیجه گیری شده است. لازم به ذکر است که علامت [ق...] که در این نوشتار بعد از نام محققین ذکر شده، مشخص کننده دوره محقق به تاریخ هجری قمری است.

۲) نسب شناسی جعفر بن موسی کاظم علیه السلام

این قسمت به اثبات نسب جعفر بن موسی علیه السلام پرداخته و نظرات دانشمندان و نسب شناسان اسلامی را در این باره بیان کرده است.

۲-۱) بیان آراء محققان اسلامی

دانشمند نسابه ابوالحسین عقیقی [ق ۳] آن دسته از پسران امام کاظم علیه السلام را که نسل حضرت از ایشان ادامه یافته، با این اسامی آورده است: علی الرضا علیه السلام، ابراهیم، عباس، اسماعیل، عبدالله، محمد، عبیدالله، جعفر، هارون، زید، حمزه، حسن، حسین و اسحاق.^۱ لذا ایشان تعداد فرزندان ذکور موسوی را ۱۴ تن می داند.

أبونصر بخاری [ق ۴] تعداد پسران أبوابراهیم، امام کاظم علیه السلام را ۱۸ تن ذکر کرده است. ولی در ادامه نام ۱۰ تن از پسران موسوی را که نسل امام کاظم علیه السلام از آن ادامه یافته و هیچیک از دانشمندان نسب شناس در این مورد اختلاف ندارند، اینگونه نام می برد: الامام علی الرضا علیه السلام، ابراهیم أصغر، عباس، اسماعیل، محمد، عبدالله، عبیدالله، جعفر، اسحاق و حمزه.^۲ این دانشمند، در جایی دیگر آورده است: جعفر بن کاظم علیه السلام از «أمّ ولد» متولد شده است.^۳ در

۱ عقیقی علوی مدنی، یحیی بن حسن، المجدی فی انساب الطالبین، تحقیق: احمد مهدوی، ص ۸۴ و ۸۸.

۲ بخاری، سهل بن عبدالله، سرّ السلسله العلویة، تحقیق: سید محمد صادق بحر العلوم، ص ۳۷-۳۶.

۳ همان، ص ۴۱

بخش پایانی کتاب ابونصر بخاری، تبیین برخی از اصطلاحات علم انساب توسط سید محمد صادق بحرالعلوم ذکر شده است. از جمله این موارد، «أم ولد» است. این اصطلاح، زمانی به کار می‌رود که مادر فرزند، «کنیز» بوده باشد.^۱ لذا اینکه در برخی از متون فارسی، عبارت «أم ولد» به همان صورت «ام ولد» آورده شده، دقیق نیست و مادر بزرگوار جعفر بن کاظم علیه السلام کنیز بوده است.

ابن ابی الثلج [ق ۴] در مقام بیان پسران امام کاظم علیه السلام چنین آورده است: علی الرضا، زید، ابراهیم، عقیل، هارون، حسن، حسین، عبدالله، اسماعیل، عبیدالله، محمد، احمد، یحیی، اسحاق، حمزه، عبدالرحمن، قاسم و جعفر.^۲ این نویسنده تعداد فرزندان ذکور موسوی را ۱۸ تن می‌داند که یکی از ایشان به «جعفر» مسمی است.

دانشمند نسابه علی بن محمد عمری [ق ۵] در بیان فرزندان ذکور موسوی این چنین آورده است: سلیمان، عبدالرحمن، فضل، احمد، عقیل، قاسم، یحیی و داود که اینها فرزند پسر نداشتند و به اصطلاح «لم یعقبوا». حسین پسر دیگری از امام کاظم علیه السلام است که هرچند فرزندان داشت ولی نسلی از او باقی نماند. هارون، علی الرضا علیه السلام، ابراهیم، اسماعیل، حسن، محمد، زید، اسحاق، حمزه، عبدالله، عباس، عبیدالله و جعفر که نسل حضرت از ایشان ادامه یافت.^۳ روشن است که این نسب شناس، تعداد پسران موسوی را ۲۲ تن برشمرده است. در ادامه لقب جعفر بن موسی علیه السلام را «الخواری» و یک کنیز را به عنوان مادر او ذکر کرده است.^۴

شیخ مفید [ق ۵] که تعداد فرزندان موسوی را ۳۷ تن ذکر کرده است، پسران امام موسی کاظم علیه السلام را با این اسامی نام می‌برد: علی بن موسی علیه السلام، ابراهیم، عباس و قاسم که مادران ایشان کنیزان مختلفی بودند. اسماعیل، جعفر، هارون و حسین که مادرشان یک کنیز بوده است. احمد، محمد و حمزه که مادرشان یک کنیز بوده است. عبدالله، اسحاق، عبیدالله،

۱ همان، ص ۱۰۲

۲ ابن ابی الثلج بغدادی، تاریخ اهل البيت نقلا عن الانمة علیه السلام، تحقیق: سید محمد رضا جلالی حسینی، ص ۱۰۷-۱۰۶.

۳ علوی عمری، علی بن محمد، المجدی فی انساب الطالبین، تحقیق: احمد مهدوی، ص ۲۹۹.

۴ همان، ص ۳۰۱.

مدفن جعفر بن موسی بن جعفر علیه السلام در شهر پیشوا

زید، حسن، فضل و سلیمان که مادران ایشان کنیزان مختلفی بودند.^۱ از عبارات شیخ مفید برمی آید که جعفر بن کاظم علیه السلام با اسماعیل، هارون و حسین؛ چهار برادر تنی بوده اند چرا که مادر ایشان را «أم ولد: یک کنیز» بیان میکند نه «أمهات أولاد: کنیزان». همچنین مشخص است که شیخ مفید تعداد پسران موسوی را ۱۸ تن می داند.

ابن فندُق [ق ۶] در مقام بیان پسران موسوی، ایشان را به دو گروه دسته بندی می کند: الرضا علی علیه السلام، ابراهیم الأصغر، عباس، اسماعیل، محمد، عبدالله، حسن، ابراهیم الأكبر، جعفر، اسحاق و حمزه که شکی در ایشان نیست. دسته دیگر که در ایشان تردید است عبارت اند از: قاسم، هارون، زید، حسن، فضل و سلیمان.^۲ روشن است که این محقق قائل به این است که امام کاظم علیه السلام ۱۷ پسر داشته اند و «جعفر» را در زمره فرزندان از امام کاظم علیه السلام که تردیدی در وجود ایشان نیست، نام برده است.

ابن طَقَطَقِي [ق ۷ و ۸] نام ۲۱ تن را به عنوان پسران ابوابراهیم، امام موسی کاظم علیه السلام آورده است و یکی از ایشان را با نام «جعفر» ذکر می کند.^۳ این محقق در ادامه، جعفر علیه السلام را ملقب به «خواری» و کنیزی را مادر ایشان را می داند.^۴

ابن جَزِي كَلْبِي [ق ۸] پسران موسوی را ۱۴ تن و با این اسامی ذکر کرده است: علی الرضا علیه السلام، زید النار، ابراهیم، حمزه، هارون، عبدالله، حسن، اسماعیل، جعفر، محمد، حسین، اسحاق، عبیدالله و عباس.^۵

ابوالنظام واسطی [ق ۸] تعداد فرزندان موسوی را ۳۷ تن ذکر کرده و نام ۱۸ تن را به عنوان پسران موسوی به همان ترتیب و با همان عباراتی که شیخ مفید بیان کرده بود، آورده است، به جز در دو عبارت که با یکدیگر متفاوت اند: شیخ مفید یکی از برادران تنی جعفر بن موسی علیه السلام را «حسین» نام می برد، ولی ابوالنظام واسطی [ق ۸] به جای آن «حسن» را ذکر کرده است. نیز در عبارات انتهایی نقل شیخ مفید «حسن» هم از جمله فرزندان موسوی شمرده شده

۱ مفید، محمد بن محمد عکبری بغدادی، الارشاد فی معرفة حجج الله علی العباد، ج ۲، ص ۲۴۴.

۲ ابن فندُق بیهقی، علی بن زید، لباب الانساب و الالقاب و الاعقاب، تحقیق: سید مهدی رجائی، ج ۱، ص ۳۹۴.

۳ ابن طَقَطَقِي، محمد بن علی، الاصلی فی انساب الطالبین، تحقیق: سید مهدی رجائی، ص ۱۵۲.

۴ همان، ص ۱۹۲.

۵ ابن جَزِي كَلْبِي، محمد بن محمد، الانوار فی نسب آل النبی المختار، تحقیق: سید مهدی رجائی، ص ۸۹.

است، که در کتاب ابوالنظام واسطی به جای آن «حسن الأصغر» آورده شده است.^۱ واسطی، لقب جعفر بن موسی علیه السلام را «حواری» ذکر میکند و می نویسد: به فرزندان جعفر بن موسی علیه السلام «حواریون» و «شجریون» نیز میگویند.^۲

جمال الدین احمد بن عنبه [ق ۹ و ۸] پسرانی از حضرت کاظم علیه السلام را نام می برد که نسل حضرت از ایشان ادامه یافته است. وی می نویسد: نسل امام از ۱۳ پسر است. چهار تن ایشان نسل بسیاری دارند: علی الرضا علیه السلام، ابراهیم المرتضی، محمد العابد و جعفر. چهار نفر، نسلی متوسط است: زید النار، عبدالله، عبیدالله، حمزه. و پنج تن از پسران موسوی نسل اندکی دارند: عباس، هارون، اسحاق، اسماعیل و حسن.^۳ بنابراین جعفر بن موسی علیه السلام از جمله فرزندان موسوی است که سلسله نسب سادات زیادی به ایشان برمی گردد. این محقق نسب شناس در یکی دیگر از تألیفات خویش تعداد پسران موسوی را ۲۳ تن ذکر کرده و جعفر علیه السلام را جزو ۱۰ نفری که نسل موسوی از ایشان ادامه یافته، بیان کرده است.^۴ ایشان درباره جعفر بن موسی علیه السلام می نویسد: لقب جعفر علیه السلام «حواری» است و به فرزندان جعفر بن موسی علیه السلام «حواریون» و «شجریون» نیز گفته می شود. دلیل نام نهادن ایشان به «شجریون» این است که بیشتر ایشان در روستاهای پیرامون شهر، چوپان بوده اند.^۵

یمانی موسوی [ق ۹] برای امام کاظم علیه السلام ۲۳ فرزند پسر نام برده است: سلیمان، عبدالرحمن، فضل، احمد، عقیل، قاسم، یحیی، داود، حسین، ابراهیم الاکبر، هارون، زید، علی الرضا علیه السلام، ابراهیم الاصغر، اسماعیل، حسن، محمد، اسحاق، حمزه، عبدالله، عباس، عبیدالله و جعفر.^۶ و در ادامه چنین می آورد: «جعفر» یکی از فرزندان موسوی است و در اینکه نسل حضرت از

۱ واسطی، مؤیدالدین عبیدالله، بحر الانساب، المسمى الثبت المصان بذكر سلالة سيد ولد عدنان، تحقیق: سید حسین ابوسعیده، ج ۱، ص ۵۴.

۲ همان، ج ۱، ص ۱۰۶.

۳ ابن عنبه، جمال الدین احمد بن علی، الفصول الفخرية، تحقیق: سید جلال الدین محدث ارموی، ص ۱۳۴.

۴ ابن عنبه، جمال الدین احمد بن علی، عمدة الطالب فی انساب آل ابی طالب، تحقیق: سید مهدی رجائی، ص ۲۴۰.

۵ همان، ص ۲۶۶.

۶ یمانی موسوی، سید محمد کاظم، النفحة العنبرية فی انساب خير البرية، تحقیق: سید مهدی رجائی، ص ۶۲.

ایشان ادامه یافته شکی نیست و کسی بر بطلان این مطلب، کلامی نگفته است.^۱ نیز می نویسد:
مادر جعفر بن موسی علیه السلام کنیز بوده است و لقب جعفر علیه السلام «خواری» است.^۲

سمرقندی مدنی [ق ۱۰] در بیان نسل جعفر بن موسی علیه السلام می نویسد: لقب جعفر علیه السلام «خواری» است و به فرزندان او «خواریون» گفته میشود.^۳

سید محسن امین [ص ۱۳ و ۱۴] در مقام بیان فرزندان موسوی به ذکر اقوال دانشمندان پیشین بسنده کرده و «جعفر» را که در این اقوال نیز آمده است، یکی از فرزندان موسوی می داند.^۴ البته ایشان پس از نقل این عبارات، دو تحلیل نیز بیان می کنند که در یکی از آنها آمده است: این افزایش تعداد فرزندان امام کاظم علیه السلام بیش از حد است. بهتر بود که محققان، به ذکر آن دسته از فرزندان موسوی که مشهور هستند و نسل حضرت از ایشان ادامه یافته است، اکتفا می کردند.^۵ لازم به ذکر است که این نظر، قابل نقد است.

أعرجی نجفی [ق ۱۴] «جعفر بن موسی علیه السلام» را یکی از ۱۰ پسر امام کاظم علیه السلام که بدون شک نسل حضرت از این فرزندان ادامه یافته است، نام می برد.^۶ ایشان در ادامه می نویسد: جعفر علیه السلام با لفظ «خواری» مشهور است و این نسبتی است به روستای «خوار» که در نزدیکی مکه مکرمه است. لذا به فرزندان جعفر علیه السلام «خواریون» گفته میشود که اکنون نیز در «خوار» و روستاهای اطراف مکه سکونت دارند. به ایشان «شجریون» نیز گفته میشود. زیرا به مناطقی که علفه و گیاهان زیادی دارد رفته و دام هایشان را می چرانند.^۷

دکتر عبدالجواد کلیدار [ق ۱۴] که به شرح کتاب أبونصر بخاری [ق ۴] پرداخته است، به نقل از شیخ تاج الدین، أعقاب امام کاظم علیه السلام را ۱۲ تن ذکر کرده که ۴ تن از ایشان با لفظ «المُکثرون» وصف شده اند. این لفظ دلالت بر گسترش نسل زیادی از سادات از ایشان دارد.

ایشان عبارت اند از: علی الرضا علیه السلام، ابراهیم المرتضی، محمد العابد و جعفر.^۸

۱ همان، ص ۶۳.

۲ همان، ص ۹۶.

۳ حسینی سمرقندی، حسین بن عبدالله، تحفة الطالب بمعرفة من ينتسب الی عبدالله و ابی طالب، تحقیق: سید مهدی رجائی، ص ۶۵.

۴ امین عاملی، سید محسن، اعیان الشیعة، تحقیق: سید حسن امین، ج ۲، ص ۵۳۴.

۵ همان، ج ۲، ص ۵۳۴.

۶ اعرجی نجفی، سید جعفر، مناهل الضرب فی انساب العرب، ص ۳۹۳.

۷ همان، ص ۴۸۸.

۸ کلیدار آل طعمه، عبدالجواد، معالم انساب الطالبیین فی شرح کتاب سّر الانساب العلویة لابی النصر البخاری،

محقق گرانقدر باقر شریف قرشی [ق ۱۵] درباره جعفر بن موسی علیه السلام چنین می نویسد: کنیه جعفر علیه السلام «أبو الحسن» و مادر ایشان یک کنیز بوده است. جعفر علیه السلام با لقب «خواری» مشهور است و این لقب نسبتی است به «خوار» که یکی از روستاهای مکه مکرمه است. ایشان بیشتر اوقات در این روستا سکونت داشته و لذاست که خود و پسرانش به «خواریون» ملقب شده اند. ^۱ شایان ذکر است که کنیه امام کاظم علیه السلام نیز «أبو الحسن» و «أبو ابراهیم» بیان شده است. ^۲

این بود مواردی از بیان و اثبات اجمالی نسب «جعفر بن موسی» علیه السلام که فرزند بلافضل امام کاظم علیه السلام هستند. مطلبی درباره طریقه ثبوت نسب در کتاب یکی از محققان آمده است که با حفظ شاکله اصلی سخن، آنرا نقل می کنیم:

بدان که نسب مطلقاً موافق شرع مقدس نبوی به نحوی که جمیع فقها در کتب خود نقل نموده اند به استفاضه، مستفاد می شود و استفاضه، مشهور شدن نسب است عند الناس که فلان از اولاد فلان است، و اگر نوشته معتمدین سلف و کتب نسب در باب نسب احدی بوده باشد، هر چند به مرتبه استفاضه که اکثر منجر به تواتر است، نمی رسد، لیکن قرینه قویه و موجب زیادتی قوت استفاضه مذکوره می شود. ^۳

۲-۲) جمع بندی اجمالی نظرات

از بیان این مطالب به دست می آید که جعفر علیه السلام فرزند بلافضل امام کاظم علیه السلام است که بدون تردید، نسل حضرت از ایشان ادامه یافته و نسب سادات زیادی به این امامزاده بزرگوار می رسد. راجع به لقب جعفر بن موسی علیه السلام بر اساس مطالب فوق، باید گفت که در شش مورد از عبارات محققان، لفظ «الخواری» و تنها در دو مورد لفظ «الحواری» به عنوان لقب جعفر بن موسی الکاظم علیه السلام بیان شده است که بنابر این لقب صحیح همان «خواری» است. درباره مادر جعفر بن موسی علیه السلام در هیچیک از کتب مورد مراجعه نامی از ایشان به چشم نخورد و اگر

تحقیق: سلمان هادی آل طعنه، ص ۱۴۰.

۱ شریف قرشی، باقر، حیاة الامام موسی بن جعفر علیه السلام، ج ۲، ص ۴۱۷.

۲ ابن عنبه، عمدة الطالب فی انساب آل ابی طالب، تحقیق: سید مهدی رجائی، ص: ۲۳۹.

۳ اشرف، سید محمد، فضائل السادات، ص ۱۳.

محقق، مادر ایشان را ذکر کرده، به عبارت «أم ولد» که دلالت بر کنیز بودن مادر ایشان دارد، بسنده کرده است. از تضارب آراء محققان اسلامی چنین برمی آید که جعفر بن موسی علیه السلام و اسماعیل بن موسی علیه السلام برادر تنی بوده اند. البته هارون و حسن (حسین) نیز به عنوان برادر تنی مطرح شده اند، ولی با استفاده از توضیحات دانشمندان قابل تردید بوده و جای بررسی مفصلی را می طلبد.

۳) اجمالی درباره مدفن جعفر بن موسی علیه السلام

درباره مزار جعفر بن موسی علیه السلام باید گفت که هیچیک از کتب انساب و تاریخی که در قسمت قبل مورد بررسی قرار گرفت، اشاره ای به مدفن این امامزاده بزرگوار نداشته اند. البته ملاک در نسب و مدفن امامزادگان همان شهرت چندین ساله در میان مردم است و گفته های دیگران هرچند ظاهری علمی داشته باشد، ناقض آنچه بین مردم متواتر شده، نیست. نکته دیگری که لازم به ذکر است مهاجرت فرد دیگری به حوالی منطقه پیشوای فعلی در تهران و شهادت او در این مکان است که در منابع تاریخی به این صورت بیان شده است:

أبوالفرج اصفهانی [ق ۴] درباره یکی از «طالبین» مینویسد: جعفر بن محمد بن جعفر بن حسن بن علی بن عمر بن علی بن حسین علیه السلام در جنگی که در «ری» اتفاق افتاد، شهید شد.^۱ ابن طباطبا [ق ۵] در کتاب خویش یکی از فرزندان ابوطالب را که به «ری» آمده و در آنجا به شهادت رسیده است، جعفر بن محمد بن جعفر بن حسن بن علی بن عمرالأشرف بن علی بن حسین بن علی بن ابی طالب علیه السلام بیان می کند.^۲ در این باره ابن فندق [ق ۶] نیز چنین آورده است: جعفر بن محمد بن جعفر از فرزندان عمر بن علی زین العابدین علیه السلام در «ری» و در منطقه «سر بالای سناردک» شهید شد و مزار ایشان در همانجاست.^۳ توضیح اینکه «سناردک» یکی از نامهای قدیم شهرستان پیشوا بوده است.

برخی، از مطالب فوق چنین نتیجه گرفته اند که بارگاه موجود در شهرستان پیشوا متعلق به «جعفر بن محمد بن جعفر» از نوادگان امام زین العابدین علیه السلام است. در صورتی که در ردّ این نظر می توان گفت:

۱ ابوالفرج اصفهانی، علی بن حسین، مقاتل الطالبین، ترجمه: سید هاشم رسولی محلاتی، ص ۶۳۱.

۲ ابن طباطبا، ابراهیم بن ناصر، مهاجران آل ابوطالب، ترجمه: محمد رضا عطایی، ص ۲۴۱.

۳ ابن فندق بیهقی، علی بن زید، لباب الانساب و الالقاب و الاعقاب، تحقیق: سید مهدی رجائی، ج ۱، ص ۴۱۷.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۱۳۷۲، ۲۲، ۱۳۷۲

الحمد لله رب العالمين، وصلى الله وسلم وآتوا سلام على أشرف الألباء والمرسلين محمد بن عبد الله
 صلوات الله عليه وآله الطاهرين، واللغة الأبدية على أعدائهم أجمعين من الآن إلى يوم الدين
 أما بعد، أيها بنان عباس قمي، واجه جسدی در خدمت مرحوم معتمد حضرت آیت الله العظمی
 مرعشی نجفی رضوان الله تعالی علیه مرجع تقلید شیعیان، یوم خدمتشان محض بودیم حضرت امامزاده
 جعفر علیه السلام در شهر مازفرن هتند و معروف و مشهور است که فرزند ملافضل حضرت موسی ابن جعفر
 علیه السلام است. نظراً را راجع باینکه امامزاده جعفر بیان فرمایند. منظم فرمودند که آن
 امامزاده جعفر فرزند ملافضل حضرت موسی ابن جعفر علیه السلام میباشد و در قریه بنام حواری در طرف
 مدینه منوره زندگی میکردند یعنی آن قریه تصمصم فرمودند به خدمت حضرت علی ابن موسی الرضا
 علیه آلاف التحية والثناء و در مرقع بودند و آن امامزاده جعفر را بر سر راهی خورشون آفتاب
 نمودند چون این عالم در زحمت و راه دورند و باین قصد حرکت کردند و قتی بایران آمدند
 تا مومن علیه اللغة والعداب حضرت علی ابن موسی الرضا علیه السلام تحفید کرده بودند تا مومن
 باینکه کرده در اطراف سده جلیله عده از این جمع در آن درگیری تحفید شدند
 و امامزاده جعفر در مبارزه با مومن مومن در این جنگ مجروح شدند و با آنکالت
 تشریف آوردند در آن محل در راه همان مجروح بودن سرت شهادت فرمودند
 بر تالیفات

عبارت می امام جاعت سره ان زمان قلعه مرسوا - ربه و اله الحمد و صلوات الله و آتوا سلام على النبي و آله الطيبين الطيبين الذين انبأ الله عنهم
 امامزاده جعفر - ارجو جنیدی سرتله شوی در این
 ۱۳۷۲

میراث شهاب
 موسی بن جعفر علی و مدفن ایشان
 جستاری در نسب شناسی جعفر بن

شهادت دو تن از عالمان پیشوا، پیرامون صحت نسب امامزاده جعفر علیه السلام به نقل از آیت الله العظمی مرعشی نجفی رحمته الله

۱. بنابر نقل، جعفر بن موسی علیه السلام و جعفر از نوادگان امام زین العابدین علیه السلام هر دو به این مکان [پیشوای فعلی] مهاجرت کرده و در اینجا به شهادت رسیده‌اند. بنابر این می‌توان گفت که وجود قبر جعفر از نوادگان امام زین العابدین علیه السلام در این مکان تاکنون امری پوشیده بوده است.
۲. لقب جعفر بن موسی الکاظم علیه السلام «خواری» است و در محل بارگاه فعلی در شهرستان پیشوا، این لقب حک شده است. به علاوه گزارش موثقی مبنی بر وجود مزار و مدفن دیگری برای «جعفر الخواری بن موسی الکاظم» علیه السلام در دست نیست.
۳. تکیه بر نقل اندک منابعی در این خصوص، درمقابل تواتر سینه به سینه وجود مزار جعفر بن موسی علیه السلام، فرزند بلافصل امام کاظم علیه السلام در شهرستان پیشوا؛ نامعقول می‌نماید. لذا بنابر مشهور مزار جعفر الخواری بن موسی الکاظم علیه السلام در شهرستان پیشوا قرار دارد و این شهرستان مدفن جعفر از نوادگان امام زین العابدین علیه السلام نیز است که ظاهراً بارگاهی برای او مشخص نشده است. در جهت تقویت این نتیجه، دست‌خطی از شیخ عباس قمی و شیخ احمد جنیدی درباره نسب و مدفن جعفر بن موسی علیه السلام در ادامه این نوشتار آورده شده است.

۴) نتیجه گیری

نتایجی که از این نوشتار به دست می‌آید، عبارت است از:
 جعفر بن موسی الکاظم بن جعفر الصادق علیه السلام که فرزند بلافصل معصوم است، ملقب به «خواری» است. لذا الفاظ «خواری» «جوازی» و «جواری» تصحیف در لقب اصلی است. و گذشت که «خوار» نام یکی از روستاهای مکه مکرمه بوده است.
 مادر جعفر الخواری بن موسی الکاظم علیه السلام یک کنیز بوده که نام ایشان در منابع ذکر نشده است و جعفر بن موسی علیه السلام و اسماعیل بن موسی علیه السلام برادر تری بوده‌اند.
 سلسله نسب سادات زیادی به جعفر الخواری بن موسی الکاظم علیه السلام می‌رسد و به اصطلاح «جعفر من المکثرون من ولد الکاظم» علیه السلام.
 بنابر مشهور، بارگاه مطهر امامزاده جعفر الخواری بن موسی الکاظم علیه السلام در شهرستان پیشوای تهران قرار دارد.

در پایان خطاب به پدر بزرگوار امامزاده «جعفر الخواری» علیه السلام عرضه می‌داریم:

قَصْدُكَ يَا مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ رَاجِئاً بِقَصْدِي تَمَحِصُ الذَّنُوبَ الْكَبَائِرِ
 دَخَرْتُكَ فِي يَوْمِ الْقِيَامَةِ شَافِعاً وَأَنْتَ لَعَمْرُ اللَّهِ خَيْرُ الذَّخَائِرِ

- ابن أبی الثلج بغدادی، محمد بن احمد، (۱۴۱۰ق)، تاریخ أهل البيت نقلاً عن الأئمة، تحقیق: سید محمد رضا جلالی حسینی، قم: مؤسسه آل البيت لإحياء التراث، چاپ اول.
- ابن جزّی کلبی، محمد بن محمد، (۱۴۳۱ق)، الأنوار فی نسب آل النبیّ المختار، تحقیق: سید مهدی رجائی، قم: مکتبه آیة الله المرعشی، چاپ اول.
- ابن طباطبا، ابراهیم بن ناصر، (۱۳۷۲)، مهاجران آل ابوطالب، ترجمه: محمد رضا عطائی، مشهد: بنیاد پژوهشهای اسلامی آستان قدس رضوی، چاپ اول.
- ابن طَفَطَقِي، محمد بن علی، (۱۴۱۸ق)، الأصيلی فی أنساب الطالبیین، تحقیق: سید مهدی رجایی، قم: مکتبه آیة الله المرعشی، چاپ اول.
- ابن عَنَبَه، جمال الدین احمد بن علی، (۱۴۲۵ق)، عمدة الطالب فی أنساب آل أبيطالب، تحقیق: سید مهدی رجائی، قم: مکتبه آیة الله المرعشی، چاپ اول.
- _____، (۱۳۶۳)، الفصول الفخرية، به کوشش: سید جلال الدین محدث ارموی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی، چاپ اول.
- ابن فندُق بیهقی، علی بن أبی القاسم بن زید، (۱۴۱۰ق)، لُبَاب الأنساب و الألقاب و الأعقاب، تحقیق: سید مهدی رجائی، قم: مکتبه آیة الله المرعشی، چاپ اول، ج ۱.
- ابوالفرج اصفهانی، علی بن حسین، (۱۳۸۰)، مقاتل الطالبیین، ترجمه: سید هاشم رسولی محلاتی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی، چاپ اول.
- اشرف، سید محمد [سبط سید حکماء آیت الله محقق داماد]، (۱۳۸۰ق)، فضائل السادات، قم: شركة المعارف و الآثار، چاپ اول.
- اعرجی نجفی، سید جعفر، (۱۴۱۹ق)، مناهل الضَّرْب فی أنساب العرب، تحقیق: سید مهدی رجائی، قم: مکتبه آیة الله المرعشی، چاپ اول.
- امین عاملی، سید محسن، (۱۴۱۸ق)، أعيان الشيعة، تحقیق: سید حسن امین، بیروت: دارالتعارف للمطبوعات، چاپ پنجم، ج ۲.

بخارى، أبونصر سهل بن عبدالله، (١٣٨٢ق)، سرّ السلسلة العلوية، تقديم و تعليق: سيد محمد صادق بحر العلوم، نجف اشرف: منشورات المكتبة الحيدرية، چاپ اول.
 حسيني سمرقندي، سيد حسين بن عبدالله، (١٤٣٢ق)، تحفة الطالب بمعرفة من ينتسب إلى عبدالله و أبي طالب، تحقيق: سيد مهدي رجائي، قم: مكتبة آية الله المرعشي، چاپ اول.
 عرفان منش، جليل، (١٣٩٠)، مهاجران موسوي، تهران: امير كبير، چاپ اول.
 عطاردی، عزيز الله، (١٤٠٩ق)، مسند الإمام الكاظم عليه السلام، مشهد: المؤتمر العالمي للإمام الرضا عليه السلام، چاپ اول، ج ١.

عقيقى علوى مدنى، أبوالحسين يحيى بن حسن، (١٤٢٢ق)، كتاب المعقبيين من ولد الإمام أمير المؤمنين عليه السلام، تحقيق: محمد كاظم، قم: مكتبة آية الله المرعشي، چاپ اول.
 علوى عمرى، على بن محمد، (١٤٢٢ق)، المجدى فى أنساب الطالبين، تحقيق: احمد مهدوى، قم: مكتبة آية الله المرعشي، چاپ دوم.
 قرشى، باقر شريف، (١٤١٣ق)، حياة الإمام موسى بن جعفر عليه السلام، بيروت: دارالبلاغه، چاپ اول، ج ٢.

كليدار آل طعمه، عبد الجواد، (١٤٢٢ق)، معالم أنساب الطالبين فى شرح كتاب سر الأنساب العلوية لأبي نصر البخارى، تحقيق: سلمان هادي آل طعمه، قم: مكتبة آية الله المرعشي، چاپ اول.

مفيد، محمد بن محمد، (١٤١٣ق)، الإرشاد فى معرفة حجج الله على العباد، تحقيق/ تصحيح: مؤسسه آل البيت عليه السلام، قم: دارالمفيد - كنگره بزرگداشت شيخ مفيد، چاپ اول، ج ٢.
 واسطى، مؤيد الدين عبيد الله، (١٤٣٣ق)، بحر الأنساب المسمى الثبث المصان بذكر سلالة سيد ولد عدنان، تحقيق: سيد حسين ابوسعيد، بيروت: مؤسسه البلاغ، چاپ اول، ج ١.
 يمانى موسوى، سيد محمد كاظم بن أبى الفتوح، (١٤١٩ق)، النّفحة العنبرية فى أنساب خير البرية، تحقيق: سيد مهدي رجائي، قم: مكتبة آية الله المرعشي، چاپ اول.